

Wij willen oefenen!

GEMOTIVEERDE LEERLINGEN BIJ HET AUTOMATISEREN

Uit veel onderzoek blijkt dat gememoriseerde en geautomatiseerde kennis noodzakelijk is in het proces van rekenen. De meeste kinderen onderhouden die kennis niet voldoende en hebben daarom te veel tijd nodig om complexere opgaven uit te rekenen. Hoe kun je kinderen motiveren om hun rekenkennis op peil te houden?

Tekst
 Marieke Gribling
 Rekencoördinator op BS de Trinoom
 De foto's bij dit artikel zijn van de auteur

Binnen 2 minuten na het buitenspelen zijn alle kinderen uit groep 7/8 bezig met een automatiserspelletje op hun eigen niveau. De spellen zijn een aantal jaar geleden geïntroduceerd. Er wordt gerekend, je ziet kinderen ingespannen denken en enthousiast een antwoord geven. Ze zijn bezig met de gratis drempelspellen van de SLO (www.reken-spel.slo.nl). Ze weten wat ze moeten doen door een digitale toets (Bareka¹) die ze eerder hebben gemaakt en houden hun eigen vaardigheden bij op hun drempelkaart (Danhof et.al., 2015). Na een kleine 15 minuten geeft de leerkracht aan dat de spellen moeten worden opgeruimd. 'Nu al?' Verzuchten een paar kinderen...

In het schooljaar 2013-2014 startten leerkrachten op basisschool de Trinoom met het project 'Automatiseren en memoriseren van de basisvaardigheden rekenen'. 4 jaar later zijn de kinderen nog

Spelletjes zijn zeer motiverend bij het oefenen

steeds enthousiast als de rekenspelletjes ingepland staan. Hoe komt het dat kinderen hier blijvend gemotiveerd voor zijn? Wat is daarvoor nodig?

AUTONOMIE, COMPETENTIE EN RELATIE

In Volgens Bartjens werd al eerder aandacht besteed aan de Self Determination Theory van Deci & Ryan (2000) in een artikel van Kris Verbeeck (2014). Deze theorie gaat uit van drie psychologische basisbehoeften om tot intrinsieke motivatie te komen: autonomie, competentie en relatie. Pas als deze vervuld zijn kom je in de juiste gemoedstoestand om intrinsieke motivatie te realiseren (Ros, Castelijn, Loon & Verbeeck, 2014). Om je leerlingen gemotiveerd te houden voor automatiseren moet je als leerkracht in je houding ruimte bieden om deze behoeften te vervullen.

AUTONOMIEONDERSTEUNEND LEERKRACHTGEDRAG

Door je leerlingen autonomie (zelfbepaling) te bieden, houd je als leerkracht rekening met de interesses en drijfveren van de kinderen. Daarvoor is autonomie-ondersteunend leerkrachtgedrag nodig. Dit zal leiden tot dieper leren, groter welzijn, meer zelfvertrouwen, en betere prestaties. Door bijvoorbeeld te vragen hoe kinderen het liefst leren breng je de verschillen tussen manieren van leren in je groep snel in kaart. Vervolgens kun je je werkvormen hierop aanpassen en kinderen de oefenvorm en materialen laten kiezen die het beste bij hen aansluiten (Ros, et al). Naast de drempelspellen van de SLO kan er ook online (op bijvoorbeeld De Reken tuin of www.rekentoppers.nl), of op een andere manier geoefend worden. Houd hierbij wel in de gaten dat de kinderen gericht oefenen op hun eigen niveau van automatiseren/memoriseren. Door de grotere keuzevrijheid zijn de kinderen meer gemotiveerd om een taak uit te voeren.

COMPETENTIE DOOR STRUCTUUR

Competentie is het verlangen en de drang te willen leren en het geloof de leerstof aan te kunnen (Deci & Ryan, 2000). Door regelmatig te toetsen (op aanvraag van de leerling, of in ieder geval iedere 6 weken) waar leerlingen zitten op power (kunnen) en speed (kennen) bij het automatiseren, oefenen zij altijd dat wat ze nog (net) niet beheersen. In hun 'Rekenmuurtje'² en via hun drempelkaart houden leerlingen hun groei bij. Leerlingen die zich competent voelen zijn succesvol in het volhardend uitvoeren van een activiteit (Ros et al). Ook

Verschillende materialen en werkvormen om het automatiseren te oefenen

door het bieden van structuur kan je een belangrijke bijdrage leveren aan het competentiegevoel van leerlingen.

- Zorg voor een vast stramien (2× per week op vaste dagen)
- Stel duidelijk regels wat betreft strategie, spelregels, plek en gedrag
- Benoem helder wat doelen en succes criteria zijn zodat de leerlingen weten wat ze op het gebied van automatiseren willen leren en waaraan ze kunnen zien dat ze gegroeid zijn)
- Laat zien hoe de leerlingen hierop feedback krijgen. Via het 'Rekenmuurtje' worden leerlingen bijvoorbeeld ondersteund in hun leerproces.

Dit alles zorgt dat de leerlingen zich beter in staat voelen om een leeractiviteit uit te voeren en daardoor wordt de motivatie het werk tot een goed einde te brengen vergroot (Ros, et al.).

EEN GOEDE RELATIE IS DE BASIS

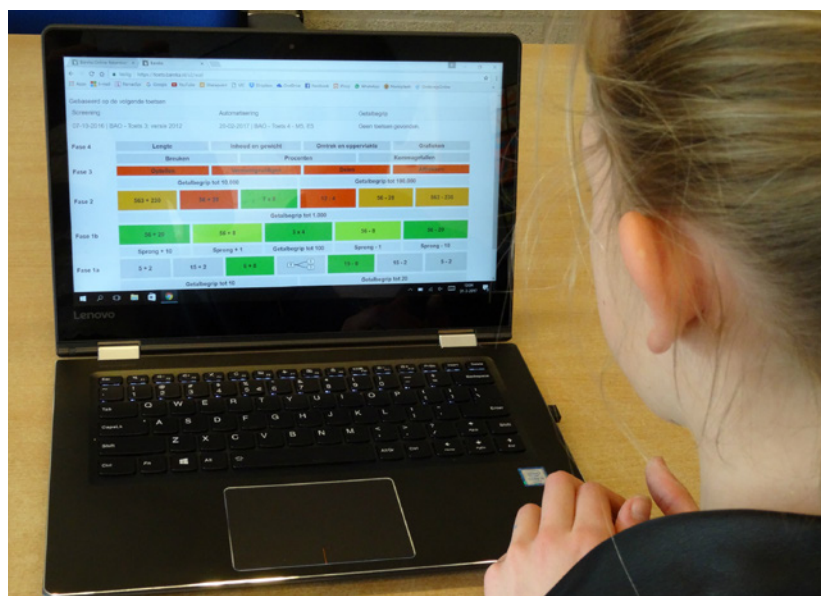
Naast het werken aan autonomie en competentie is de sociale verbondenheid ook belangrijk. Pas wanneer kinderen lekker in hun vel zitten en een goede relatie hebben met de leerkracht en klasgenoten, is er een basis van waaruit geleerd kan worden. Het is belangrijk om hier vanaf het begin van het schooljaar, voldoende aandacht aan te besteden. Leerlingen die het lastig vinden om sommen goed te automatiseren hebben het nodig dat de leraar vertrouwen in hen uitspreekt. Het is belangrijk dat de leerling zich geaccepteerd voelt zoals hij of zij is en zich bij het oefenen van het automatiseren begeleid voelt. Je kunt het gevoel van veiligheid voor je leerlingen vergroten door hen niet onderling te vergelijken. Dit helpt om hen blijvend gemotiveerd te houden. De automatiseerspellen zijn ook een heel geschikt middel om de onderlinge relaties van de leerlingen te verbeteren en versterken. De spellen lokken interactie uit en doordat de leerlingen steeds opnieuw worden ingedeeld op hun eigen niveau komen ze steeds met andere kinderen in aanraking (Ros, et al.). Een goede tip is om het automatiseerproject tot iets

gezamenlijks te maken en de kinderen elkaar te laten helpen.

VAN AUTOMATIZEUREN, NAAR AUTOMATISEREN

De leerkracht heeft een belangrijke rol als het gaat om het intrinsiek motiveren en nog belangrijker, het gemotiveerd houden van de leerlingen. Uit bovenstaande blijkt hoe essentieel het is om goede voorbereidingen te (blijven) treffen, bijvoorbeeld om blijvend aan te sluiten bij de leerbehoeften van je leerlingen. Zorg voor voldoende, gevarieerde keuzes en daag de leerlingen uit op het goede niveau, zo nodig met ondersteuning, zodat ze succeservaringen op kunnen doen. Tot slot is het voor het (blijvend) welslagen van je automatiseerproject van belang dat je voldoende investeert in de relatie met en tussen de kinderen.

Investeren in de basisbehoeften loont. Zeker als je wilt dat de kinderen in plaats van automatizeuren weer gaan oefenen in automatiseren.

Een leerling bekijkt haar 'Rekenmuurtje' om te zien wat ze moet oefenen

Noot

1. Bareka is een online toets- en oefenprogramma dat zich o.a. richt op automatiseren. Het is ontwikkeld door Bandstra Speciaal Rekenadvies, vanuit uitgebreid wetenschappelijk onderzoek (www.bareka.nl). Het leren rekenen kan gezien worden als een opeenstapeling van kennis en vaardigheden. Bandstra Speciaal Rekenadvies heeft dit gevisualiseerd in een 'Rekenmuurtje' dat is opgebouwd uit 4 fases. (www.Bareka.nl/verantwoording)

Bronnen en verder lezen

- Danhof, W., Bandstra, P. & Hofstetter, W. (2015). Rekendrempels nemen. Een goede basis voor het leren hoofdrekenen. Volgens Bartjens jrg 34, nr. 3
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The 'What' and 'Why' of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11 (4), 227-268
- Ros, A., Castelijns, J., Loon, A. van., Verbeek, K. (2014) Gemotiveerd leren en lesgeven. De kracht van intrinsieke motivatie (pp. 9-33), het Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Verbeek, K (2014). Van weezin naar weer zin. Volgens Bartjens jrg 33, nr. 3